

О. Б. Комарницький,
м. Кам'янець-Подільський

БІБЛІОТЕКИ І СТУДЕНТСТВО ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У 1920-1930-х рр.

В статті комплексно досліджується роль бібліотек педагогічних навчальних закладів, які були найбільшими з-поміж інших вишів республіки, у підготовці вчителів в 1920-1930-х рр. Автор на конкретних прикладах показує динамічні зміни у формуванні бібліотечних фондів, розповідає про функціонування читальень, вилучення більшовиками із бібліотек літератури.

Ключові слова: студенти, бібліотека, інститут, технікум, читальня.

У 20-30-ті рр. ХХ ст. поступово зростала навчально-матеріальна база педагогічних навчальних закладів, без якої неможливою була підготовка кваліфікованих вчителів. Особлива увага приділялася роботі навчально-допоміжних підрозділів. Відповідно до положення 1927 р. вони мали такі завдання: «Всебічне вивчення дітей та юнацтва з боку біологічного й соціального; наукова перевірка нових методів навчання й виховання; прилагодження студентства педвузів до майбутнього педагогічного виробництва; підготовка студентів до практичного вирішення організаційних питань педагогічної роботи; часткове проведення педпрактики». Підрозділи у своїй практичній діяльності мали звести до мінімуму використання старих методів і форм роботи, «де не [було] простору для свіжої думки, ініціативи студентського колективу і педвузу в цілому» [46, с.42; 52, с.61].

Поступово формувалися бібліотеки інститутів та технікумів. Окремі аспекти цієї проблеми вивчали Н.М. Дем'яненко [46] і В.К. Майборода [52]. Ґрунтовне дослідження з історії бібліотеки Кам'янець-Подільського ІНО (ІСВ, педінституту) опублікували В.С. Прокопчук та Л.Ф. Філінюк [30]. Історію книгозбірні Житомирського педвишу досліджували О.М. Іващенко та Л.В. Кульша [49]. У нашій публікації ми спробуємо комплексно дослідити роль бібліотек інститутів педагогічного профілю та педтехнікумів в підготовці вчителів у вказаний час.

Найбільші книгозбірні серед вишів республіки функціонували в інститутах народної освіти. На 1 січня 1927 р. вони в середньому налічували по 56844 примірники. Бібліотеки соціально-економічних інститутів мали по 37496 прим., індустриально-технічних – 35565, сільськогосподарських – 23866, містечьких – 5871, медичних – 832 прим. [53, с.28]. Середня наповненість бібліотек інститутів народної освіти складала 83886 прим. [61, арк.50-61]. Цей показник забезпечив потужний бібліотечний фонд Київського ІНО (У 1926-1927 н.р. студенти мали можливість працювати з 569769 прим. літератури), який виш значною мірою успадкував від університету св. Володимира [61, арк.53].

Серед педвишів Правобережжя значну книгозбірню мав Кам'янець-Подільський ІНО. На 1 січня 1921 р. вона налічувала 33622 книг. Бібліотека розмішувалася в 4 кімнатах. Велоса 3 каталоги: інвентарний, абетковий, систематичний. Останній мав 300 тематичних відділів. Найбільшим попитом у студентів користувалася художня література – 41%. Історія і географія зацікавили 10% читачів, точні науки – 10%, соціологія – 9% і т.д. [24, арк.249-249зв.]. На 1 січня 1922 р. бібліотека мала вже 39687 назв книг. У цьому ж році у бібліотечні фонди влилися книги бібліотек ліквідованих Подільської духовної семінарії, різних гувернських установ [48, с.16]. На 1 січня 1923 р. до послуг студентів було близько

65 тис. примірників літератури, з яких 44149 занесені до каталогу [25, арк.26 зв.]. Книги розміщувалися по криносній системі (хронологічно і за порядком надходжень). Велися також алфавітний та систематичний каталоги [24, арк.170 зв.]. Найбільшим попитом у читачів користувалися художня література (35% від загальної книговидачі), правознавчі посібники, книги з соціальних наук – 23%, точних наук – 17% і т.д. [26, арк.86]. У вересні того ж року в книгозбірні було 47623 книги [26, арк.95зв.]. У квітні 1925 р. бібліотечний фонд вже склав 51840 прим. У звіті бібліотеки йшлося про те, що з початку року і до 15 квітня студенти опрацювали 1489 книг. Термін користування ними складав не більше двох тижнів [27, арк.2зв.]. У 1926 р. у бібліотеці було вже 63034 книги [22, арк.3]. У 1929 р. після перевірки бібліотечних фондів, яку співробітники ДПУ, кількість книг зменшилася вдвічі і складала 30300 прим. Після цього знову почалося збільшення фонду: у 1930 р. він налічував 48564 прим., у 1931 р. – 59487, у 1932 р. – 60103, у 1933 р. – 78845 [31, арк.15; 34, арк.3зв.; 35, арк.57, 59; 36, арк.79; 38, арк.39; 47, с.75], у 1934 р. – 79799 [38, арк.114]. Починаючи з 30-х рр. бібліотека поновлювалася як за рахунок обов'язкових примірників з Книжкової палати УСРР, так і завдяки купівлі необхідних книг, підручників та посібників [37, арк.105зв.; 63, арк.61зв.].

Серед працівників бібліотеки були і студенти. Завідувач бібліотеки М.І. Ясинський, характеризуючи працівників, відзначив роботу студентів В.П. Значківської, Л.І. Соханевич, О.П. Руснак, О. Харкової [54, с.53-54]. Студентська молодь ініціювала запровадження в роботу книгозбірні різних новацій. Наприклад, у березні 1924 р. студентство звернулося з проханням до бюро вишу покращити інформування читачів про нові надходження літератури. Молодь пропонувала відповідну інформацію невідкладно заносити до каталогу, списки літератури вивішувати в читальному залі для широкого ознайомлення [54, с.64].

Зростали бібліотечні фонди Волинського ІНО. На початку 1925 р. провели реорганізацію книгозбірні, яка розташовувалася в трьох флігелях. Її поділили на два відділи: 1) відділ підручників, які зберігалися в аудиторіях в окремих шафах; 2) фундаментальний відділ, який містив наукові видання. Частина бібліотечного фонду відповідно до розпорядження НКО передали Центральному музею міста (книги римських та грецьких класиків, літературу польською та французькою мовами, книги церковного змісту, які ВІНО успадкував від польської та російської духовних семінарій). У звіті вишу за перший триместр 1925-1926 н.р. зазначалося, що ця література для інституту не мала «ніякого наукового значення» [11, арк.4]. На початку цього навчального року бібліотека вишу налічувала 9131 примірник, наприкінці – 11820 [57, арк.301зв.], у 1926-1927 н.р. – 13594 [61, арк.52]. У наступні роки книгозбірня почала швидко зростати. Якщо у 1929 р. студентство мало можливість скористатися 30 тис. прим. книг [49, с.24], то вже 1 липня 1932 р. – 105505. Найбільше літератури було з питань марксизму-ленінізму, політекономії, економічної політики – 23700 прим., фізико-математичних та біологічних наук – 20020, технічних наук – 10244, педагогіки – 8385 і т.д. [61, арк.70].

Бібліотечні фонди Вінницького ІСВ у 1931-1932 н.р. налічували 13 тис. прим. книг [66, арк.351].

Бібліотеки педтехнікумів, на відміну від інститутів народної освіти, за середньою наповнюваністю поступалися книгозбірням сільськогосподарських і соціально-економічних технікумів. На 1 січня 1927 р. в сільськогосподарських технікумах в середньому на одну книгозбірню припадало 8785 прим., соціально-економічних – 5697, педагогічних – 5543, індустріально-технічних – 4056, мистецьких – 2291, медичних – 1387 [53, с.28].

За чисельністю бібліотечних фондів умовно розподілимо бібліотеки педтехнікумів на 4 групи, взявши до уваги показники 1926-1927 н.р. До першої групи віднесемо Київські український і російський, Вінницький, Білоцерківський і Корсунський педтехнікуми. Найбільшою була книгозбірня Київського українського педтехнікуму. У 1926-1927 н.р. студентська молодь мала можливість скористатися 18020 прим. книг [61, арк.91]. Тоді ж у бібліотеці Київського російського педтехнікуму налічувалося 16850 прим. [61, арк.90], а на 1 січня 1934 р. – 19549, у т.ч. навчальної літератури – 7261 [18, арк.9зв.]. У Вінницькому педтехнікумі функціонувала бібліотека, яка в 1926-1927 н.р. мала 14389 книг [61, арк.72], у 1930 р. – 18 тис. [3, арк.176]. У 1935 н.р. її поповнили фонди бібліотек розформованих Кам'янець-Подільського [9, арк.105], Проскурівського і Шепетівського педтехнікумів [8, арк.20зв.]. Книгозбірня Білоцерківського педтехнікуму у 1926-1927 н.р. налічувала 10522 прим. [61, арк.70]. Зросли бібліотечні фонди Корсунського педтехнікуму: у лютому 1926 р. вони мали 8333 прим. [59, арк.25], а у 1926-1927 н.р. – 10188 [61, арк.98].

До другої групи належали педтехнікуми, бібліотеки яких мали від 8 до 10 тис. прим. Зокрема, у книгозбірні Черкаського педтехнікуму у 1926-1927 н.р. було 9726 прим. [61, арк.125], на початку 1928-1929 н.р. – 10688 прим., наприкінці цього ж навчального року – 11188 прим. [46, арк.1зв.]. У бібліотеці Могилів-Подільського педтехнікуму налічувалося 8397 прим. [61, арк.102], у Коростишівському – 8210 [61, арк.88], у Київському єврейському – 8181 [61, арк.92].

Від 5 до 8 тис. прим. книг було у Житомирському українському, Уманському і Шепетівському педтехнікумах. Вони склали третю групу. У Житомирському українському педтехнікумі на початку 1925-1926 н.р. фонди бібліотеки зросли з 7544 до 8859. Серед читачів були 104 студенти [12, арк.50зв.], [16, арк.8зв.]. У 1926-1927 н.р. бібліотечний фонд дещо зменшився і склав 7863 прим. [61, арк.83]. Подібне мало місце і в Уманському педтехнікумі: на початку 1925-1926 н.р. було 4879 прим., наприкінці – 6132 [60, арк.178зв.], у 1926-1927 н.р. – 6039 [61, арк.121]. Поступово зростали бібліотечні фонди Шепетівського педтехнікуму. На початку 1926-1927 н.р. вони становили 4320 прим., у середині цього ж навчального року – 5769, у 1928-1929 н.р. – 6774 [40, арк.160зв.; 41, арк.119зв.; 61, арк.33, 126], у тому числі 4661 книга українською мовою [41, арк.119зв.].

Найбільшу, четверту групу становили педтехнікуми, які мали незначні книгозбірні (менше 5 тис. прим.). У Ржищівському педтехнікумі в 1926-1927 н.р. бібліотечний фонд становив 4818 прим. [61, арк.116], у Тульчинському – 4624 [61, арк.120]. Що 7 січня 1926 р. на загальних зборах Тульчинського педтехнікуму йшлося про те, що «бібліотека дуже бідна, порівнюючи з іншими вишами» [58, арк.48]. Збільшувалася книгозбірня Новоград-Волинського педтехнікуму. На початку 1925-1926 н.р. її фонди налічували 1072 прим., наприкінці – 3117 [13, арк.14зв.], у 1926-1927 н.р. – 4590 [61, арк.76], у березні 1928 р. – 5300 [17, арк.57]. Суттєвим недоліком бібліотеки було те, що 75% книг були російською мовою [17, арк.100зв.]. У бібліотеці Проскурівського українського педтехнікуму у 1926-1927 н.р. налічувалося 4577 прим. книг [61, арк.113], Гайсинському – 4358 [61, арк.79], у Київському польському – 3939 [61, арк.93]. Що стосується останнього, то 1929 року бібліотечний фонд становив вже 6500 прим. [68, арк.31]. У книгозбірні Бердичівського педтехнікуму налічувалося лише 3082 прим. книг [61, арк.69]. У наступні роки вона значно зросла: на початку грудня 1932 р. тут було 15360 книг [65, арк.8], у квітні 1933 р. – 16 тис. [67, арк.39]. Невеличкі бібліотеки мали єврейські педтехнікуми – Житомирський (на початку 1925-1926 н.р. – 1655 прим., на-

прикінці – 3010 [14, арк.21зв.], 1927-1928 н.р. – 3800 [15, арк.217]) і Вінницький (1926-1927 н.р. – 2640 прим. [61, арк.73]). У бібліотеці Коростенського педтехнікуму в 1926-1927 н.р. було 2170 книг [61, арк.95].

Формувалися бібліотеки педтехнікумів, які розпочали свою роботу в 1930-х рр. Наприклад, у Проскурівському польському педтехнікумі стараннями керівництва закладу бібліотечні фонди за 1934 р. зросли на 6575 прим. і на кінець року становили 11484 одиниць, у т.ч. 7749 екземплярів навчальної літератури [44, арк.25зв.]. Крім того, у лютому 1934 р. директор технікуму для кращого обслуговування студентів розпорядився роботу бібліотеки розпочинати о 10.00 год., а закінчувати о 16.00-ій [43, арк.103]. У Кам'янець-Подільському педтехнікумі бібліотечний фонд зріс з 3,5 тис. прим. книг [64, арк.56], у 1931-1932 н.р. до 14 тис. у 1933 р. [23, арк.3].

При бібліотеках функціонували читальні. Одну з таких читальню в лютому 1923 р. створили при Кам'янець-Подільському ІНО [19, арк.58зв.]. Газети і журнали для читальні передплачували коштом інституту, а також за рахунок пожертв студентів [21, арк.4]. Зокрема, у жовтні 1923 р. на одному із засідань бюро партосередку заслухали заяву групи студентства про передплату ними часописів «Вісти ЦВК УСРР», «Вісти ВЦВК СРСР», «Экономическая жизнь», «Український економіст», «Селянська правда» [20, арк.103]. У 1925 р. передплачувалося загалом 146 періодичних видань, у т.ч. газети «Правда», «Известия», «Комсомольська правда», «Вісти», «Комуніст», «Червоний кордон», «Красная звезда», «Труд», «Молодой Ленинец», «Червоний край», «Селянська правда», «Радянське село», «Польський молот», «Дер Штерн», «Народний учитель», «Український економіст», журнали «Красная Нива», «Прожектор», «Крокодил», «Огонек», «Комунарка України», «Всесвіт», «Комар», «Новий мир», «Робітник Освіти», «Студент революції», «Знання», «Радянська освіта», «Большевик», «Власть Советов», «Червоний шлях», «Молодий більшовик», «Смена», «Под знаменем марксизма», «Вестник физкультуры» та ін. Пересічно читальню щодня відвідувало 50-100 студентів. Частина видань після опрацювання передавалася в підшефні села та дитячу читальню ІНО [28, арк.115зв.; 29, арк.14зв.; 30, арк.27; 32, арк.164; 33, арк.2]. Читальня працювала щоденно з 10.00 до 23.00 год. [26, арк.95зв.]. Обслуговування читальні здійснювали два чергові студенти під безпосереднім контролем бібліотекаря. Серед читачів частка студентів ІНО складала 72,3% [54, с.54]. Все ж вона мала незначну пропускну спроможність, бракувало відповідного спеціалізованого приміщення, кваліфікованих бібліотекарів, фахової літератури [42, арк.4]. У 1922 р. Рада студентських представників ІНО розробила проект створення громадської читальні при педвищі, що мало «привез[сти] до ще більш тісних зв'язків населення з ІНО» [39, арк.15зв.].

У Волинському ІНО в 1923-1924 н.р. читальня мала 4201 книгу, передплачувала 10 назв газет і журналів. Її робочий день у будні складав 6 год., у вихідні – 10 год. [55, арк.39]. Тоді ж при бібліотеці Київського ІНО функціонувало дві читальні, які працювали щоденно без обідньої перерви. Перша з них обслуговувала студентів і мешканців Києва. Щомісяця читальню відвідувало від 500 до 2400 читачів. Інша читальня обслуговувала професорсько-викладацький склад [56, арк.82].

В Тульчинському педтехнікумі у грудні 1928 р. функціонувала читальня на 200 осіб [62, арк.12]. У Черкаському педінституті для активізації самостійної роботи студентів створили читальню на 70-80 місць [1, с.171; 50, с.70].

При бібліотеці функціонували й інші бібліотечні заклади. Наприклад, при Кам'янець-Подільському ІНО працювала дитяча бібліотека, яка обслуговувала учнів трудових шкіл. Її фонд налічував 1625 книг [22, арк.3].

Під час навчання у вишах студенти формували свої виробничі бібліотечки, в яких обов'язково мали бути наявними твори класиків марксизму-ленінізму. 1930 року студенти Житомирського ІНО для цих потреб передплатили 208 комплектів літератури [10, арк.13].

Частина літератури з бібліотечних фондів педагогічних навчальних закладів вилучили співробітники ДПУ як «контрреволюційну». Так, у вересні 1922 р. Кам'янецький відділ ДПУ провів чистку бібліотечних фондів Кам'янець-Подільського ІНО, у ході якої конфіскував 874 примірники «контрреволюційних» книг, брошур, комплектів газет, журналів [24, арк.148зв.; 25, арк.26зв.-27]. Періодичні чистки відбувалися в Кам'янецькому педвиші і в наступні роки [37, арк.106; 54, с.56]. У Вінницькому українському педтехнікумі в 1930 р. із 400 перевірених книг «викинули» 76. Дописувач журналу «Студент революції» К. Гадиб, критикуючи бібліотечний фонд закладу, зазначав: «Ось, біля «Капіталу» лежать «перлини» секретаря Центральної Ради О. Шульгіна – «Політика». Поруч «Молодого Безвірника» – «Літопис церковних соборитій од Рож. Христ. до 1898». А далі: Єфремови... Донцови...» [2].

У 1934 р. під час перевірки «контрреволюційну літературу» («Робочу книгу з політекономії») авторів-укладачів Чікевича, Гуревича, Каплуна, «Діалектичний матеріалізм» за редакцією Бервіцького, Левіна, Юримця, праці Дорошенка, Ярославенка, Слісаренка, Загула, Карпенка, Бежа і т.д.) виявили в бібліотеці Бердичівського педтехнікуму [4, арк.33; 7, арк.52].

Влада переслідувала викладачів, які рекомендували студентам заборонену літературу. Наприклад, викладач української мови та всесвітньої літератури Житомирського учительського інституту В.К. Омельченко рекомендував студентам вивчати твори В. Винниченка, О. Олеса, М. Вороного, роман П. Куліша «Чорна рада». Він мав гарну бібліотеку (215 томів книг), в якій переважали твори українських письменників-«націоналістів». Викладач української літератури А.П. Супрунович значну увагу приділяв творчості «контрреволюціонера» Остапа Вишні [51]. Викладач Вінницького пединституту Цетльонек рекомендував «шкідливий контрреволюційний» підручник Гуревича «Теорія Радянського господарства» [5, арк.40в.; 6, арк.37].

Таким чином, впродовж 20-30-х рр. ХХ ст. бібліотеки педагогічних навчальних закладів поступово формували свої фонди і посідали значне місце в підготовці кваліфікованих вчителів. Для активізації самостійної роботи студентів при бібліотеках функціонували читальні та деякі інші бібліотечні заклади. Частина цінної літератури з ідеологічних мотивів депеушники вилучили із бібліотечних фондів як «контрреволюційну».

Список використаних джерел:

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Черкаська область / [ред. рада вид.: В.Г. Кремень (голова) [та ін.]; редкол. тому: А.І. Кузьмінський (голова) [та ін.]. – К.: Знання України, 2010. – 351 с.
2. Гадиб К. «Перлина» бібліотеки Вінницького педтехнікуму / К. Гадиб // Студент революції. – Х., 1930. – №18-19. – С. 45.
3. Державний архів Вінницької області, ф.п.29, оп.1, спр.620.
4. Там само, ф.п.136, оп.6, спр.608.
5. Там само, ф.п.292, оп.1, спр.15.
6. Там само, спр.35.
7. Там само, ф.п.457, оп.1, спр.245.
8. Там само, спр.439.

9. Там само, ф.р.1179, оп.1, спр.4.
10. Державний архів Житомирської області, ф.п.211, оп.1, спр.35.
11. Там само, ф.р.266, оп.1, спр.135.
12. Там само, спр.140.
13. Там само, спр.141.
14. Там само, спр.142.
15. Там само, спр.167.
16. Там само, ф.р.344, оп.1, спр.132.
17. Там само, ф.р.412, оп.2, спр.9.
18. Державний архів міста Києва, ф.р.359, оп.1, спр.137.
19. Державний архів Хмельницької області, ф.п.1, оп.1, спр.203.
20. Там само, ф.п.3, оп.1, спр.39.
21. Там само, спр.97.
22. Там само, ф.р.5, оп.1, спр.641.
23. Там само, ф.р.300, оп.1, спр.56.
24. Там само, ф.р.302, оп.1, спр.51.
25. Там само, спр.218.
26. Там само, спр.395.
27. Там само, спр.400.
28. Там само, спр.414.
29. Там само, спр.601.
30. Там само, спр.629.
31. Там само, спр.710.
32. Там само, спр.711.
33. Там само, спр.755.
34. Там само, спр.1054.
35. Там само, спр.1403.
36. Там само, спр.1574.
37. Там само, спр.1631.
38. Там само, спр.2066.
39. Там само, ф.р.336, оп.1, спр.91.
40. Там само, ф.р.1086, оп.1, спр.230.
41. Там само, спр.356.
42. Там само, ф.р.1566, оп.1, спр.265.
43. Там само, ф.р.2597, оп.1, спр.2.
44. Там само, спр.10.
45. Державний архів Черкаської області, ф.р.203, оп.1, спр.35.
46. Дем'яненко Н.М. Загальнопедагогічна підготовка вчителів в Україні (XIX – перша третина XX ст.) : монографія / Н.М. Дем'яненко. – К. : ІЗМН, 1998. – 328 с.
47. Завальнюк О.М. До історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (1918-2010 рр.) : довідк.-статист. матер. / О.М. Завальнюк, О.Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2011. – 112 с.
48. Їх же. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (1918-2012 рр.) : іст. нарис / О.М. Завальнюк, О.Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. – 340 с.
49. Іващенко О.М. Фундаментальна бібліотека Житомирського педінституту / О.М. Іващенко, Л.В. Кульша // Матеріали Всеукр. наук.-краснавч. конф. до 130-річчя Житомирської обласної наукової універсальної бібліотеки, м. Житомир, 23-25 травня 1996 р. / [редкол.: М.Ю. Костриця (відп. ред.), В.В. Вітренко, С.І. Жилко та ін.]. – Житомир : ВКФ «Поліграфіка», 1996. – С.24-26.
50. Культурное строительство в Черкасской области (1917-1980) : сб. док. и матер. / [сост.: Н.И. Береза, В.Н. Болтенков, С.И. Кононенко и др.; редкол.: Г.В. Суховершко (отв. ред.), Н.И. Береза, В.Н. Болтенков и др.]. – Днепрпетровск : Промінь, 1989. – 272 с.
51. Лутай М. Ректори, викладачі, студенти Житомирського педагогічного інституту – жертви сталінського тоталітарного режиму [Електронний ресурс] / М. Лутай. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>

52. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) / В.К. Майборода. – К. : Либідь, 1992. – 196 с.
53. Народня освіта України. Установи професійної та політичної освіти на 1 січня 1927 р. // Статистика України. – Серія VII: Статистика народньої освіти. – Вип. 2, т. 8. – №152. – Х. : Центр. стат. управл. УССР, 1929. – 66 с.
54. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту : іст. нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2008. – 284 с.
55. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України, ф.166, оп.2, спр.71.
56. Там само, оп.4, спр.634.
57. Там само, оп.5, спр.289.
58. Там само, спр.416.
59. Там само, спр.573.
60. Там само, оп.6, спр.207.
61. Там само, оп.8, спр.398.
62. Там само, спр.404.
63. Там само, оп.10, спр.1488.
64. Там само, спр.1495.
65. Там само, спр.1521.
66. Там само, спр.1546.
67. Там само, оп.11, спр.330.
68. Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф.1, оп.20, спр.2930.

The paper examines the role of libraries of pedagogical educational establishments, which were the largest among other universities of the Republic, in training teachers in 1920-1930-ies. The author shows specific examples showing dynamic changes informing of library funds, tells about the functioning of reading rooms, a library Bolshevik seizure of literature.

Key words: students, library, institution, college, reading room.

Отримано: 30.01.2015

УДК 377.36:02(477.43)«1944/1946»:930.253

Л. В. Климчук,
м. Кам'янець-Подільський

ВНЕСОК КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ТЕХНІКУМУ ПОЛІТОСВІТИ В СТАНОВЛЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ ОСВІТИ НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ У ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ

У статті за архівними документами Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв досліджено витоки бібліотечного відділу Кам'янець-Подільського технікуму політосвіти у післявоєнний період.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський технікум політосвіти, бібліотечна справа, бібліотечна освіта, накази по особовому складу, Кам'янець-Подільський коледж культури і мистецтв.

Витоками коледжу культури і мистецтв стала Кам'янець-Подільська музична профшкола, яку 1930 року було реорганізовано в школу підготовки спеціалістів для політосвітніх закладів та загальноосвітніх шкіл. У фонді «Окрінспектури народної освіти» Державного архіву Хмельницької облас-